

ISTRAŽIVANJE PRIRODE NAŠE POTRAGE

Trân-Thi-Kim-Diêu

Čini se da sve od trenutka kada je ljudski rod počeo graditi organizirani način života, uvijek je postojao neki oblik potrage. Ona se može ticati nekoliko područja postojanja. Na fizičkom području, čovjek može tražiti bogatstvo i kopati zemlju i vaditi iz nje zlato ili, ako je pametniji, čovjek neće sâm ulaziti u rudnik i tražiti zlato, nego će poslati druge da obave posao, ali ipak, to je potraga za bogatstvom. Bogatstvo znači moć jer se može zamijeniti i koristiti kao sredstvo za dobivanje drugih stvari od ljudi. Svatko od nas još uvijek traži i mi to radimo nesvjesno, ako ne svjesno.

Potruga za bogatstvom može se izraziti na pozitivan ili negativan način. Na pozitivan način, čovjek će pokušati naći dobar posao, posebno dobro plaćen ili će nastojati povećati bogatstvo na neki drugi način. Negativni način se, u naše vrijeme, može uglavnom prepoznati u obliku popusta i rasprodaja koje nude trgovine i koje nagone kupce u jurnjavu da bi svoju uštedevinu barem malo povećali. Ove vrste potraga su prvo motivirane potrebom preživljavanja, a onda pohlepom ova dva čimbenika – potreba preživljavanja i pohlepa – ne mogu prestati drugačije nego to svaki pojedinac mora učiniti za sebe, jer do sada, niti jedan sustav mišljenja ili ideologija nisu bili u stanju stvoriti društvo u kome prevladavaju jednakost i poštenje.

Druga potraga tiče se emocionalnog područja. Svatko od nas većinu vremena traži pažnju, poštovanje i naklonost. Napokon, prirodno je da tražimo te stvari jer je ljudskapsiha često – ako ne uvijek – u sebi nekompletna. Nema zla u traganju za tim stvarima, uz uvjet da smo potpuno svjesni pokreta u nama. Kad postoji svjesnost, ova potraga će stati sama od sebe. Neću ići dalje u ovu vrstu potragâ, jer emocije su veliki bazen, koji može dati previše zabave dok raspravljamo o ovoj temi.

Sada, postoji potraga za znanjem svih vrsta: korisnim, koje se može primijeniti, ili teoretskim i beskorisnim. Kako znanost sa svojim potkom, tehnologijom, raste sve brže i brže, područja znanja i njihove primjene postaju sve različitiji. Učenjak se može pretvoriti u visokko specijaliziranog tehničara koji zna beskrajne informacije o jednom predmetu. Ljudski rod treba sve više informacija, sve više znanja o sve više predmeta. Čini se da je motivacija intelektualna znatiželja puno češće nego li potraga za razumijevanjem prirode samog fenomena. Većina znanstvenika bavi se s *kako?*, dok *zašto?* Ostavlja filozofima i religioznim ljudima.

Pokušaj razumijevanja prirode našeg postojanja, načina na koji je život dospio u današnje stanje stvari i kako će se razvijati, više je od predmeta pažnje filozofa ili ortodoksnog religioznog čovjeka. Možemo vidjeti da je glavna osobina svih velikih civilizacija i kultura važnost koja se daje duhovnoj potrazi. Ova potraga ne pripada posebno niti filozofima ni ortodoksnim vjernicima, već je to osobina cijelog ljudskog roda.

Kako to da ljudski rod, uopće, traži nešto iza toga? Što nagoni ljudska bića da istražuju u nepoznatom? Događa se da, usprkos svih patnji – fizičkih i psihičkih – usprkos trpljenja ljudske psihe, ova potraga se nastavlja generacijama. Mora biti nešto što je ugrađeno u ljudsku svijest, koja pokušava naći svoj put da se u potpunosti izrazi tokom jednog života, s njegovim usponima i padovima, pojedinac može nastaviti tu potragu, držeći je blago, ali stalno, u pozadini svoje svijesti, tako da u pravom trenutku, kad okolnostibudu povoljne, svijest procvjeta na očiti način. Kad su okolnosti nepovoljne, ova potraga se može obustaviti godinama, čak desetljećima, prije nego što ponovo proklja u drugačijem obliku težnje za duhovnošću.

Pojedinac može baciti pogled na svoju vlastitu potragu, čak i uslijed patnje. Vrlo često, patnja je poput otvorenih vrata prema perspektivama u životu. Ali, paćenik može propustiti tu mogućnost jer je previše usredotočen na patnju. Zbog toga je jedna o točaka koju je Buddha

podučavao, bila da, iako postoji patnja, nema paćenika. Ovo može našem umu izgledati kao paradoks, ali nije tako. Patnja je činjenica. Možemo je opaziti svuda među osjetilnim bićima na zemlji. Međutim, fenomen "paćenika" je karakteristika ljudskog roda. Ja koristim "ljudski rod" radije nego li "čovječanstvo". Naravno, doslovno govoreći, nema razlike između ove dvije riječi, ali ja osjećam da postoji fina razlika. Čovječanstvo je ukupni zbroj ljudskih bića, dok je ljudski rod ljudska zajednica, obdarena "manasom"). Osjećaj "patnika" se generira kretanjem samo-identifikacije, koja se odigrava u umu. Stoga i biljke mogu patiti uslijed nedostatka vode tokom suše; isto tako životinje mogu patiti od gladi. Ali, niti biljke niti životinje – usprkos njihovoj patnji – nemaju osjećaj da su patnici. To je zato što je ljudski rod, jedini na zemlji, obdaren samo-svjesnošću, manasom.

Prema teozofskim učenjima, znamo da manas ima dvojnu prirodu. Ali, u stvari postoji samo jedna manas, koja reflektira ili viši princip, koji je Buddhi, ili niži, koji je Kama. I prema nivou u kojem djeluje, zove se višom ili nižom manasom. Kad ljudsko biće pati i identifikira se s paćenikom, niži manas, kama-manas, djeluje.

Kad potraga počne u umu, ona djeluje iznutra. Ta potraga u um donosi dva uzdižuća elementa: jedan je pročišćavajući, drugi osnažujući. Stoga istraživački um ima dvije kvalitete: čistoću i energiju. Možemo reći da traganje, istraživanje generira svoju vlastitu dinamiku. Energija je uvijek tu, univerzalna i sveprisutna. Ali, um, da bi je dosegao, mora imati tu temeljnu kvalitetu, čistoću. Dokazana je činjenica – od generacija tragača – alkemičara i okulista – da univerzalna energija ne može teći slobodno, nego kroz neko čisto sredstvo. To znači da kad god postoje nečistoće u umu, kad čovjek funkcionira s Kama manasom, univerzalna energija ne može biti potpuno operativna u spremanju svijesti da naraste prema svojoj bezgraničnoj i davnašnjoj prirodi.

Susret univerzalne energije i čistog uma proizvodi svoju vlastitu regeneraciju. Alkemičari to opisuju kao fuziju tokom koje je um pročišćen univerzalnim otapalom. Um je onda preobražen u kristalno jasno sredstvo, potpuno operacionalno pod kontrolom intuicije ili Buddhi. U toj operaciji, otapanju, nema ostataka. To što nema ostataka, potvrđuje nepatvorenost i potpunost pročišćavanja. Koji su to ostaci? Žaljenje, kajanje, ljutnja, nezadovoljstvo, oholost, taština, itd. su ostaci. Oni su zapreke daljem rastu svijesti. Njih treba, uvijek iznova, spaljivati vatrom tapasa ili pročišćavanja.

Možemo se zapitati: Što mi tražimo? Znamo da ovo nije potraga za bogatstvom, nije niti za zadovoljavanjem naše emocionalne li sentimentalne želje da doživimo osjetilno ispunjenje. Nije niti za tehničkim znanjem, koje daje sve više informacija o raznim predmetima, a među njima, i svim duhovnim teorijama. Da budemo iskreni, ne možemo reći da znamo predmet naše potrage, jer kad bismo to znali, ne bismo ga trebali tražiti. Iako ne znamo s preciznošću što tražimo, uvjereni smo da je predmet naše potrage iza okvira intelekta, jer ga se ne može ostvariti samo razumom. Potraga počinje znanjem da ne znamo što tražimo, a ipak, u nama nešto nam "govori" "tihim i mirnim glasom" da je vrijedno potrošiti naše vrijeme u dubokom razmišljanju o traganju i ispitivanju njene prirode.

Što nam daje takvo uvjerenje? Ono se javlja onda kada nečistoće u umu budu spaljene do tog nivoa da je umu nemoguće s vremenom prepoznati svoju vlastitu sustavnost, koja je iste prirode kao i duhovna intuicija. Budući ti rijetki trenuci u životu mogu se smatrati kao trenuci milosti u kojima vrijeme ne postoji, dok se prostor širi, od čovjekovog srca prema drugima. Onda nema razlike između "da" i "drugi", "ja" i "ne-ja". Upanishade i *Viveka-Chudamani* uspoređuju ovo stanje sa živom, koja se ponovo skuplja u jedno nakon što ju je prašina razlila u male kapljice.

To je bljesak pronicavosti kad se unutrašnju prirodu svijeta i njene pojavnosti zgrabi odjednom, uz radost i ljubav. On nam daje akutnu viziju predmeta i ljudi koji nas okružuju, kao i odnose među njima i, u isto vrijeme, razumijevanje sila koje djeluju iza pojavne scene. Milost je vrsta konačne prekretnice, koja pokazuje – kad god se kroz nju prođe – potpuno dru-

gačiju sliku objektivnog svijeta, zajedno s potpunim preuređenjem promatrača. Možda zato što je promatrač preuređen, i svijet se promatra na novi i svježiji način, jer je samo ogledalo koje reflektira objektivni svijet. U svakom slučaju, duboke i nepovratne promjene, od tog trenutka, događaju se u pojedincu.

Za početak, cijela skala vrijednosti se isto tako mijenja. Čovjek više nema isti odnos, ista mjerila. Nezadovoljstvo je njegov stalni osjećaj. Ne nezadovoljstvo svakodnevnog života, ne žaljenje – što su ostaci "lošeg", nepotpunog pročišćavanja – nego nezadovoljstvo što je izgubio radost i ljubav, koje je iskusio u trenutku milosti. Potraga, koja je prvotno započela iz uvjerenja, sada prestaje biti slučajna. Ona je stalno u mozgu, u stanju pripravnosti, uvijek spremna da započne, koristeći promatranje na svakom polju. Svjesnost je rođena u mozgu i još ga malo podiže, da tako kažem, i uz upornu vježbu, ona pročišćava um kao moćni filter, koji zadržava sve njegove beznačajne pokrete i sadržaje. Zajedno sa svjesnošću, stiže se unutrašnja sloboda. Ona unutrašnja sloboda, nije samo posljedica nezavisnosti misli, nego isto tako i nezavisnot od misli. Pojedinci nije samo nezavisan u svom razmišljanju, jer kristi svoj vlastiti razbor i ne oslanja se na procjene drugih, nego je, također, nezavisan od bura misli.

Predmet naše potrage se sda čini prisnijim. Ipak, još ga ne poznajemo. Ipak, pogledi koje imamo, mogu nam pružiti više aluzija o njegovoj prirodi, tako da možemo prepoznati da tražimo ono što je stvarno, ono što imenujemo Istina – ili Stvarnost.

Vatra koja je do sada korištena da spali zapreke u nižim manasima – poput nečistoća – počinje dobivati novu ulogu. Ona sada postaje plamen težnje. Napor u potrazi dat će više sjaja tom plamenu. Čini se da činjenica traganja djeluje kao stimulacija za težnju i obratno, narastajuća težnja stimulira traganje i uvodi ga dublje u svijest. Krećući se putem te potrage, čovjek može, jednog dana, otkriti da je unutrašnja priroda ljudskog roda božanska, dok je priroda čovječanstva čovječja.

Otkriće božanskog kao unutrašnje prirode ljudskog roda, vodi pojedinca u otkriće istinske prirode *manasa*, koja se više ne izjednačuje potpuno i nesvjesno s *kamom*. Svjesnost donosi pažnju cijeloj unutrašnjoj struji, tako da postoji vizija kad god postoji mješavina, nastala iz prošlih navika. To se događa kao da svjesnost sada preuzima akciju, koju prouzrokuje *tapas*. Vatra pročišćenja, koja se pretvorila u plamen težnje, sada postaje čisto svjetlo pažnje.

Pažnja je, kad god je na djelu, inteligencija u akciji. Ona transcendirira suprotnosti, ističući uvijek "treći način razmišljanja" – da tako kažem. Um je, stoga, slobodan od sile klatna, koja ga vodi od jednog ekstrema do drugog. Razmišljanje postaje aktivnost, koju regulira i kontrolira *unutrašnja osjetljivost*, ženski, pasivni aspekt opreza. U jednom trenutku, kad se pokrene ova vrsta razmišljanja, nema mislioca, nego samo misaoni proces, koji je pozitivni aspekt *Buddhi-manasa*. Ovo razmišljanje nije misao. To je jedna struja svijesti, strukturiranje relevantnih elemenata mentalne ravni da bi postali razumljivi i barem pristupačni duši na fizičkoj ravni. Koristeći riječi i diskriminaciju, da bi dospjela iza riječi, ona nastavlja stazom ostvarenja. To je ono što tvrdi *Lankavatara-Sutra* – jedna od poznatih budističkih sutri:

'Sa svjetiljkom od riječi i diskriminacije, čovjek mora poći iza riječi i diskriminacije i ući na stazu ostvarenja'.

Potruga za istinom ili stvarnošću nije intelektualna potraga, budući da ona zahtijeva od pojedinca da se uključi u dnevni život, ako ne potpuno, u svakom trenutku. To je put ostvarenja, put Stvarnosti, put Jednoga, koji je izvor i cilj svega. Aluzija o prirodi potrage, koju je čovjek osjećao na početku potrage, postala je jasnije i jasnije. Transformirala se u unutrašnji osjećaj, koji dolazi iz nivoa, puno dubljeg od emotivnog i intelektualnog. Čini se da to potječe iz onog dubljeg nivoa svijesti, gdje nema buke osobnog ja, iz koje su izrasle misli i kamo se vraćaju.

Ovaj nivo svijesti kao središte moći, moći Ljubavi-Suosjećajnosti, koja djeluje kroz nesebičnost u svakom djelu i misli. Ova moć uvijek dolazi iznutra, iz dubljeg nivoa svijesti i svemira. Zato je ona univerzalna i sve-uključujuća. Njeno djelo je osloboditi ljudski rod, to

znači da je njeno djelo osloboditi *manas* od ropstva *kame*, zauvijek ga obilježiti *Buddhijem*. U jednom dobro poznatom teozofskom tekstu, molitvi Majci Svijeta, Ljubav se izjednačuje s oslobođenjem uma. Kao što ovo ukazuje i isto tako, kao što čovjek može osjetiti, ljubav nije samo stanje uma. Ona je, također, sila, koja stalno djeluje. A njeno djelo se odigrava iz unutrašnjosti uma, sa spontanom efektom oslobađanja uma.

Za um, prožet do neke mjere ovom regenerirajućom silom Ljubavi, problem izbora nestaje, jer je vizija trenutna. Ne može biti izbora, jer nema dualiteta. Stanje uma bez izbora je posljedica djelovanja sile Ljubavi iz unutrašnjosti uma. Ljubav, koja se naziva težnja prema slobodi duha zatvorenog u ljudskoj duši i fizičkom tijelu, stalna je motivacija potrage za Istinom ili za Stvarnošću.

Dakle, motivacija potrage je Ljubav. To ne može biti drugačije, budući da ta potraga dolazi iz naše najdublje prirode. Ona je odgovor na poziv iznutra. Ovaj poziv je stalni val dobrote, koja teče iz Jednog Centra prema rubu sve-širećim i sve-obuhvaćajućim pokretom. Prvo ga se čuje nesvjesno, onda sluša svjesno i pažljivo. Odgovor mora biti iste prirode univerzalne dobrote. To dolazi iz razumijevanja koje donosi *Buddhi-manas*. Kad poziv sretne odgovor, zemlja i nebo se spoje i pojedinac otkriva svoj put kao nebeski put, koji slijedi put Taa. (Ovo se također predstavlja kao susret Psihe i Erosa). Otkrivši svoj vlastiti put, tragač je sada oslobođen bilo kakvog vodstva. Za njega nema učitelja iz vanjskog svijeta ili, drugim riječima, on ne može učiti iz svakog trenutka gledanjem, promatranjem i unutrašnjom osjetljivošću. Ovdje možemo citirati jedno od Mahatminih pisama, koje tvrdi: "Prosvjetljenje mora doći iznutra".

Sada ponovo možemo pitati: "Kakva je priroda naše potrage?" Možda ju možemo smatrati potragom Ja za Ja, kroz avanturu pojavnosti. Ali, zar na ovom stadiju nema niakavog vodstva? Motivacija, koja je ljubav, naš je vodič. Njena prisutnost transcendirira bilo koji odnos, dajući mu miris vječnosti. Jedna Zen izreka pokriva bitnu važnost Ljubavi u tami svijeta. Ona kaže: "U tami svijeta, upali lampu Ljubavi-Suosjećajnosti da ti pokaže put."

Put, premda individualan, mora se u početku pokazati budućim tragačima prije nego što svaki od njih dosegne svoje vlastito unutrašnje svjetlo i kad više ne bude trebao vodstvo izvana. Paljenje lampe, tako da svaki tragač može doseći svoj vlastiti put na komjem se zemlja i nebo mogu spojiti s njim, vodeći njegovo putovanje prema putu Tada, ispunjavanje je *dharme* ili prepoznate univerzalne dužnosti, Bodhistave. Nema višeg zadatka od vođenja tragača prema otkrivanju njihove vlastite slobode.

Od tada, ova potraga neće napustiti tragača. Paradoks je da postoji potpuna sloboda unutra, a u isto vrijeme, čovjek je vezan za ovu potragu. Ali, ova je veza dobrovoljna odluka tragača ili bolje, odluka *manasa* da se stavi pod djelovanje *Buddhija*. Drugim riječima, postoji samo-predaja u svijetlu Ja, koje traži sebe. Taj pokret je prirodan, neizbježan, u toku evolucije, što znači tokom razvoja svemira iznutra. Otuda potraga za Istinom ili Stvarnošću ima svoju dinamiku, istinski ugrađenu u dinamiku procesa pojavljivanja. Slično tome, i evolucija koja je uključena u ovu potragu, iste je vrste kao i energija, koja gradi svemir. Tako da možemo reći kako pokretanje istinske potrage za istinom odgovara komešanju univerzalne energije u čovjeku. Alkemičar bi rekao da u procesu spaljivanja nečistoće duše, tragač prolazi cijelo putovanje metala prema zlatu, uslijed pretvaranja želje u volju, pomoću vatre težnje.

Vatra je misterija. Na početku organiziranja ljudskog društva, ona je djelovala kao okupljajući faktor, koji je privlačio, štitio i tješio ljudska bića. Isti element vatre, iako u drugom, suptilnijem obliku, sada djeluje iz bića vatre težnje, svemir je, također, izgrađen od vatre ili *fohata*. U pojedincu, kada započne istinska potraga, *fohat* počne djelovati u blažem obliku, prilagođenom ljudskim bićima, a zove se *kundalini* ili duhovna energija. Ova energija gori na svim nivoima ljudskog ustroja, uključujući i fizičko tijelo, sve dok potpuno ne postigne samoostvarenje. Ona je, također, u korijenu istinskih mističnih iskustava, koje cijeli svemir opaža kao beskrajni plamen.

Iz takvih mističnih iskustava, tragač stiže znanje, ali drugačije prirode, koje se ne može steći učenjem glavom. Znanje, ovdje naučeno, je objava, podizanje vela s duboke prirode svih stvari, koja je uvijek tu, ali do sada skrivena tragačevom vlastitom nesavršenom percepcijom. Tragač, ako istinski traži, ići će dalje, bez zadržavanja na bilo kojem nivou ostvarenja. Kao zaključak "*Heart Sutra*" tvrdi:

Idi,
nastavi,
idi dalje,
potpuno,
sve do druge obale;
neka bude tako

A ja vam, svima, želim ugodono putovanje prema nepoznatom.

-----ooo0ooo-----

prijevod Krunoslav Pavić
Kutjevo, 2001.